

צובע באוכלין

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עה עמוד א – עמוד ב

והשוחטו. שוחט משום מאי חייב? רב אמר: משום צובע, ושמואל אמר: משום נטילת נשמה. משום צובע אין, משום נטילת נשמה לא? אימא: אף משום צובע. אמר רב: מילתא דאמרי - אימא בה מילתא, דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי. צובע במאי ניחא ליה - ניחא דליתווס בית השחיטה דמא, כי היכי דליחזוהו אינשי וליתו ליזבנו מיניה.

2. תוספות רי"ד מסכת שבת דף עה עמוד ב

אימא אף משום צובע פל' ולא אשוחט דמתני' קאי דודאי שוחט דמתני' לא תניא אלא משום נטילת נשמה דהא תנא לי' צובע בהדיא אלא אשוחט דעלמא קאי ומחייב לי' תרתי משום נטילת נשמה ומשום צובע ואי אמרת אמאי לא אמרי' אין צביעה באוכלין כדאמרן אין דישה אלא בגידולי קרקע משום גידולי קרקע חשיבי והילכך מלאכות הנוהגת בהן אינן נוהגת בשאר מטלטלין אבל כל המטלטלין דינן שוה ואין לחלק בין אוכלין לשאר מטלטלין וה"ל אמרי' במעבד שיש עיבוד באוכלין:

3. בית יוסף אורח חיים סימן שכ

יט - כ כתב בשבלי הלקט (סי' פו) צריך [עיון] על הכרכום אם יש לחוש עליו משום צובע ולפי דברי בעל היראים דאמר אין דרך צביעה באוכלין מותר וזה לשון [בעל] היראים (סי' רעד קלו): ראוי לכל בר ישראל שאוכל תותים או שאר פירות הצובעים שיזהר שלא יגע בידיו צבועות בבגדיו או במפה דהוה ליה תולדת צובע ואם כן יצא דם מן המכה אסור לתת עליה בגד אבל אם צובע פתו במשקה הפירות לית לן בה דאין זה צביעה באוכלין עכ"ל:

4. ביאור הלכה סימן שכ סעיף יט

* ליתן כרכום בתבשיל - עיין בנ"א שמפקפק קצת בעצם הדין מהא דאיתא בשבת ע"ה שוחט משום מאי מחייב רב אמר משום צובע וכו' ניחא ליה דליתווס בית השחיטה דמא הרי אף דאוכל הוא שייך בו צביעה ולפי מה שראיתי באור זרוע דפירש על מה דאמר דליתווס בה"ש היינו העור של בה"ש ניחא הכל:

5. רמב"ם הלכות שבת פרק ט

הלכה יד

העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וחייב, כיצד כגון שנתן קלקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור, או שנתן אסטיס לתוך מי כרכום שנעשה הכל ירוק וכן כל כיוצא בזה, וכמה שיעורו כדי לצבוע בו חוט שארכו ארבעה טפחים. +/השגת הראב"ד/ צובע כיצד כגון שנתן קנקנתוס לתוך מי עפצא ונעשו המים צבועים. א"א קשיא לי בשול סמנים דגמרינן מיניה מבשל (שבת עד) תיפוק לי נמי משום צובע המים, ואני לא הייתי סבור שיתחייב משום צובע עד שיצבע דבר שנגמרה בו מלאכת הצבע אבל צביעת מים שאינה לצורך עצמן לא, ושריית דיו וסמנין משום לש באו לה ולא משום צבע המים, כמו שרית הכרשינין וכעין מים וקמח או מים ועפר. +

6. משנה למלך הלכות שבת פרק יא

[ה] ואחד המעבד ואחד המולח וכו'. דברי רבינו מבוארים בגמרא בפרק כלל גדול. ודע דבפרק הקומץ רבה (דף כ"א) דריש בברייתא תקריב מלח ואפי' בשבת. וקשיא לי דלמאי אצטריך קרא והלא ליכא איסור תורה במליחת בשר דהא קי"ל דאין עיבוד באוכלין. ובהתוכחי בזה עם החכם השלם הדיין המצויין כמהר"ר יעקב אלפאנדארי כתב אלי וז"ל זאת אומרת שנמצא בידי שטה למסכת מנחות לראשונים לא נודע למי היא וכתוב בגוה דכרונא וז"ל. ויש להקשות איזה מלאכה כאן דאיצטריך קרא לומר דדחי שבת והלא מולח אינו אלא משום מעבד ואין עיבוד באוכלים. ונ"ל דכיון דקרבן

תמיד דמוסף שבת היה כליל ואינו נאכל לאו כעיבוד אוכלים דמי כיון שאינו נאכל א"נ תיקון קרבן הוא כמעבד דמי ע"כ:

7. רמב"ם הלכות שבת פרק יא

הלכה א

השוחט חייב ולא שוחט בלבד אלא א כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה בין בנחירה או בהכאה חייב, החונק את החי עד שימות הרי זה תולדת שוחט, לפיכך אם העלה דג מספל של מים ב והניחו עד שמת חייב משום חונק, ולא עד שימות אלא כיון שיבש בו כסלע בין סנפיריו חייב שעוד אינו יכול לחיות, הושיט ידו למעי הבהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב.

8. לחם משנה הלכות שבת פרק יא הלכה א

[א] השוחט חייב ולא שוחט בלבד וכו' בין בשחיטה או בנחירה או בהכאה חייב וכו'. פרק כלל גדול (דף ע"ה) מחלוקת רב ושמואל רב אמר משום צובע ושמואל אמר משום נטילת נשמה ופירשו שם דברי רב דכוונתו אף משום צובע. ורבינו נראה שפסק כשמואל וכמו שמשמע מדברי ה"ה ודבר תימה הוא דהיה לו לפסוק כרב באיסורי וכמו שכתב הרב המגיד לעיל פרק עשירי גבי לול של תרנגולים אלא דאפשר שהוא ז"ל סובר דטעמיה דרב קלישא דהוא עצמו אמר בגמרא מילתא דאמרי אימא בה מילתא וכו' ואף על פי שנתן טעם מ"מ לכאורה נראה קצת דחוק ומפני כן לא פסק כמותו:

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלט עמוד ב – דף קמ עמוד א

ונתנין ביצה במסננת. תני יעקב קרחה: לפי שאין עושין אותה אלא לגוון.

10. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן שכ

. ושמעתי מאבא מורי ש"ן ששמע ממהר"ר אברהם מינץ דאסור ליתן יין אדום לתוך יין לבן בשבת משום צובע אבל לפי דברי בעל יראים דאין צביעה באוכלין נראה דזה גם כן שרי ונראה קצת ראייה לדבריו מהא דסוף סימן שי"ט דנותן ביצה לתוך החרדל אף על גב דעושה לו מראה ועיין לעיל:

11. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ

סעיף יט

* ליתן כרכום בתבשיל, (נו) מותר ואין לחוש לו משום צובע, דאין צביעה באוכלין.

12. משנה ברורה סימן שכ

(נו) מותר - וכן מותר [סא] ליתן יין אדום בתוך יין לבן ואף על פי שמתאדם [ואפילו אם מכוין לכתחלה לעשות מראה בהמאכל או בהמשקה ג"כ מסתברא דאין להחמיר כן נראה מהפמ"ג ולפי מה שכתב בנ"א נכון למנוע מזה] ומ"מ אין רשאי לעשות מראה ביי"ש ודבש שיקנו ממנו [פמ"ג ע"ש טעמו וגם בלא"ה הוא עובדא דחול] וכ"ש שלא להשים סממנים בצלוחית מים להעמיד בחלון נגד השמש ויש בזה חשש חיוב חטאת [שם בפמ"ג]:

13. משנה ברורה סימן שיח

(לט) דאסור לשרותו - והנה אופן זה שבארנו אף שאין למחות ביד הנוהגים בו מ"מ כתבו האחרונים [סג] עצה המובחרת מזה דהיינו שיתקן העסענס מע"ש לגמרי שלא יצטרך לערות לתוכו עוד רותחין למחר בשבת ולמחר כשיצטרך לשתות [סד] יתן העסענס הצונן לתוך הכוס ששותה בו אחר שעירו המים חמין לתוכו ונעשה כ"ש וה"ה

שמותר לתת לתוך הכוס הזה שהוא כ"ש חלב שנצטנן אבל אסור לערות עליהם מכ"ר וכדלעיל בס"ד וכשהעסענס שלו אינו צונן [סה] הוא בודאי טוב לצאת בזה ידי כל הדעות:

14. שער הציון סימן שיח

(סד) ולצביעה אין לחוש, דאין צביעה באכלין, כדלקמן בסימן ש"כ בסופו:
(סה) באופן זה טוב יותר שיערה המים לתוך העסענס, לצאת בזה גם דעת החוששים לצביעה, ועיין ביערות הדבש: